

Byla C-52/22

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2022 m. sausio 26 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Bundesverwaltungsgericht (Austrija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2022 m. sausio 17 d.

Pareiškėjas:

BF

Institucija atsakovė:

Versicherungsanstalt öffentlich Bediensteter, Eisenbahnen und Bergbau

Pagrindinės bylos dalykas

Federalinio valstybės tarnautojo bendrosios pensijos dydžio nustatymas – Skirtingas pagal APG [*Allgemeines Pensionsgesetz* (Bendrasis pensijų įstatymas)] mokamų pensijų ir federalinių valstybės tarnautojų bendrųjų pensijų pirmojo indeksavimo dėl infliacijos momentas – Nevienodo požiūrio pašalinimas, bet ne atgaline data – Teisinio saugumo, įgytų teisių paisymo ir veiksmingumo principai

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Direktyvos 2000/78/EB 2 straipsnio 1 dalies ir 2 dalies a punkto bei 6 straipsnio 1 dalies išaiškinimas pagal SESV 267 straipsnį

Prejudicinis klausimas

Ar 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus, 2 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies a punktas bei 6 straipsnio 1 dalis, taip pat teisinio saugumo, įgytų teisių paisymo ir Sąjungos teisės veiksmingumo principai turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, pagal kurią pirmasis atliktas valstybės tarnautojų, kurie ne vėliau kaip 2021 m. gruodžio 1 d. turėjo teisę į senatvės pensiją (bendrąją pensiją pagal *Pensionsgesetz 1965* (1965 m. Pensijų įstatymas)), grupės pensijos indeksavimas įsigalioja tik nuo antrųjų kalendorinių metų, einančių po tų metų, kuriais atsirado teisė į senatvės pensiją, sausio 1 d., o pirmasis atliktas valstybės tarnautojų, kurie teisę į pensiją (bendrąją pensiją pagal *Pensionsgesetz 1965*) įgijo arba įgis po 2022 m. sausio 1 d., grupės pensijos indeksavimas įsigalioja jau kitų kalendorinių metų, einančių po tų metų, kuriais atsirado teisė į senatvės pensiją, sausio 1 d.

Nurodomi Sąjungos teisės aktai

2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus: 1 straipsnis, 2 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies a punktas, 3 straipsnis, 6 straipsnio 1 dalis, 9 straipsnio 1 dalis

Nurodomos nacionalinės teisės nuostatos

Pensionsgesetz 1965 (1965 m. Pensijų įstatymas, toliau – PG), iš dalies pakeisto *BGBI. I, Nr. 135/2020*, 41 straipsnio 2 dalis:

„Pagal šį federalinį įstatymą priklausančios senatvės pensijos ir kitos pensijų išmokos, išskyrus priemoką pagal 26 straipsnį, indeksuojamos tuo pačiu laiko momentu ir tiek pat kaip ir valstybinio socialinio draudimo pensijos, jeigu teisė į jas:

- 1) jau buvo atsiradusi iki atitinkamų metų sausio 1 d. <...>

Nukrypstant nuo pirmo sakinio, pirmasis atliktas senatvės pensijos indeksavimas įsigalioja nuo antrųjų kalendorinių metų, einančių po tų metų, kuriais atsirado teisė į senatvės pensiją, sausio 1 d. <...>“

BGBI. I, Nr. 210/2021 pastarasis PG 41 straipsnio 2 dalies sakinyje buvo pakeistas, pakeitimas įsigaliojo nuo 2022 m. sausio 1 d.:

„Nukrypstant nuo pirmo sakinio, pirmasis senatvės pensijos indeksavimas atliekamas taip:

Senatvės pensijos, teisė į kurias yra atsiradusi nuo kairiojoje skiltyje nurodytos ankstesnių kalendorinių metų mėnesio 1 d., nuo sausio 1 d. padauginamos iš dešiniojoje skiltyje nurodyto indeksavimo koeficiento procentinio dydžio:

sausio 1 d. 100 %

<...>

liepos 1 d. 40 %

<...>

spalio 1 d. 10 %

Senatvės pensijos, teisė į kurias yra atsiradusi nuo ankstesnių kalendorinių metų lapkričio 1 d. arba gruodžio 1 d., pirmą kartą indeksuojamos nuo antrųjų kalendorinių metų, einančių po tų metų, kuriais atsirado teisė į senatvės pensiją, sausio 1 d. <...>“

PG 1965, *BGBI.* I, Nr. 65/2015, 99 straipsnyje nustatyta:

„XIII SKIRSNIS

Specialiosios nuostatos po 1954 m. gruodžio 31 d. gimusiems valstybės tarnautojams

Lygiagretusis skaičiavimas

99 straipsnis. 1. XIII skirsnis taikomas tik valstybės tarnautojams, kurie gimė po 1954 m. gruodžio 31 d. ir prieš 1976 m. sausio 1 d., kuriuos federalinė valstybė įdarbino pagal darbo sutartį dirbančiu valstybės tarnautoju iki 2005 m. sausio 1 d. ir kurie 2004 m. gruodžio 31 d. yra dirbantys valstybės tarnyboje.

2. Pagal šio federalinio įstatymo nuostatas apskaičiuota senatvės pensija arba emerito išmoka tarnautojui priklauso tik tokia dalimi, kuri atitinka procentinį dydį pagal PG 1965 7 straipsnį ir (arba) 90 straipsnio 1 dalį, kuris išplaukia iš tarnautojo iki 2004 m. gruodžio 31 d. įgyto bendro tarnybos laikotarpio, už kurį gali būti mokama senatvės pensija.

3. Be senatvės pensijos arba emerito išmokos, valstybės tarnautojai arba tarnautojai, taikant APG [*Allgemeines Pensionsgesetz* (Bendrasis pensijų įstatymas), toliau – APG] ir 2013 m. gruodžio 31 d. galiojusios redakcijos APG 6 straipsnio 3 dalį ir 15 straipsnio 2 dalį, apskaičiuojama pensija. Atliekant šį apskaičiavimą, APG 15 straipsnis ir 16 straipsnio 5 dalis netaikomi. Teisė į pensiją pagal APG priklauso tokia dalimi, kuri atitinka skirtumą nuo 2 dalyje numatyto procentinio dydžio iki 100 %.

<...>

5. Bendroji valstybės tarnautojo pensija susideda iš 2 dalyje numatytos senatvės arba emerito pensijos dalies ir 3 dalyje numatytos pensijos dalies.“

Allgemeines Sozialversicherungsgesetz (Bendrasis įstatymas dėl socialinio draudimo sistemos, toliau – ASVG) 108h straipsnio 1 dalis:

„Nuo kiekvienų metų sausio 1 d.

a) iš pensijų draudimo sistemos mokamos pensijos, mokėtinos (223 straipsnio 2 dalis) iki šių metų sausio 1 d., <...>

dauginamos iš indeksavimo koeficiento. <...>“

BGBI. I, Nr. 28/2021 į ASVG 108h straipsnį buvo įterpta ši dalis:

„1a. Nukrypstant nuo 1 dalies, pirmasis indeksavimas atliekamas taip, kad pensijos, mokėtinos (223 straipsnio 2 dalis) kairiojoje skiltyje nurodytą ankstesnių kalendorinių metų, ėjusių prieš indeksavimą, kalendorinį mėnesį, nuo sausio 1 d. didinamos dešiniojoje skiltyje nurodytu sumos, kuri būtų gaunama taikant indeksavimo koeficientą, procentiniu dydžiu:

Vasario mėn.	90 %
Kovo mėn.	80 %
Balandžio mėn.	70 %
Gegužės mėn.	60 %
Birželio mėn.	50 %
Liepos mėn.	40 %
Rugpjūčio mėn.	30 %
Rusėjo mėn.	20 %
Spalio mėn.	10 %

Jeigu pensijos yra mokėtinos ankstesnių kalendorinių metų, ėjusių prieš indeksavimą, lapkričio arba gruodžio mėn., pirmą kartą jos indeksuojamos nuo antrųjų kalendorinių metų sausio 1 d. <...>“

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 Pasibaigus mėnesiui, kurį pareiškėjui sukako 62 metai, t. y. nuo 2020 m. liepos 1 d., pareiškėjas buvo išleistas į pensiją. Įsiteisėjusiu 2020 m. gruodžio 2 d. *Versicherungsanstalt öffentlich Bediensteter, Eisenbahnen und Bergbau* (Valstybės tarnautojų, geležinkelių ir kalnakasybos darbuotojų draudimo įstaiga, toliau – BVAEB) sprendimu buvo pripažinta, kad nuo 2020 m. liepos 1 d. pareiškėjui priklauso bendroji pensija pagal *Pensionsgesetz* (Pensijų įstatymas, toliau – PG), kurios dydis yra 4455,43 EUR bruto per mėnesį. Šią bendrąją pensiją, be kita ko, sudaro 3716,82 EUR dydžio senatvės pensijos išmoka, 327,53 EUR dydžio didinamoji suma pagal PG 90a straipsnį ir 411,08 EUR dydžio pensijos dalis pagal *Allgemeines Pensionsgesetz* (Bendrasis pensijų įstatymas, toliau – APG).
- 2 2021 m. vasario 26 d. raštu pareiškėjas paprašė priimti naują sprendimą dėl nuo 2021 m. sausio 1 d. jam priklausančios teisės į pensiją. 2021 m. kovo 19 d. BVAEB sprendimu buvo pripažinta, kad pareiškėjui nuo 2021 m. sausio 1 d. priklausančios bendrosios pensijos dydis nesikeičia, nes pagal PG 41 straipsnio 2 dalį pensija dėl infliacijos pirmą kartą bus indeksuojama tik nuo antrųjų kalendorinių metų, einančių po tų metų, kuriais atsirado teisė į senatvės pensiją, sausio 1 d., t. y. nuo 2022 m. sausio 1 d. Šį sprendimą pareiškėjas 2021 m. balandžio 6 d. per nustatytą terminą apskundė *Bundesverwaltungsgericht* (Federalinis administracinis teismas).

Pagrindiniai pagrindinės bylos šalių argumentai

- 3 Pareiškėjas teigia, kad 2020 m. liepos 1 d., būdamas 62 metų amžiaus, jis, kaip federalinis valstybės tarnautojas, pradėjo gauti išankstinę senatvės pensiją. Jo valstybės tarnautojo pensijos dydis, taikant lygiagretųjį skaičiavimą pagal PG 99 straipsnį, iš dalies apskaičiuojamas pagal PG nuostatas, iš dalies – pagal ASVG įtvirtintas taisykles. Paskutinį PG 41 straipsnio 2 dalies sakinį jis laiko pažeidžiančiu lygybės principą, taigi, prieštaraujančiu Konstitucijai, nes šis sakinys reiškia, kad vienas APG komponentas nėra indeksuojamas dėl infliacijos, nors pagal APG mokamos pensijos bendrai (t. y. visos pensijos, kurioms netaikomas derinimas ir lygiagretusis skaičiavimas pagal PG 99 straipsnį) pagal ASVG 108h straipsnio 1a dalį indeksuojamos jau pirmaisiais naujais metais, kuriais mokama pensija. Pareiškėjas taip pat teigia, kad tokia tvarka pažeidžia Sąjungos teisę. Nurodyta lygybės principą pažeidžianti tvarka taikoma tik vyresniems valstybės tarnautojams, t. y. gimusiems 1955–1975 metais, bet nėra pensijų sistemos koregavimo atsižvelgiant į demoskopines tendencijas pasekmė. Remiantis nuo 2022 m. sausio 1 d. galiojančios naujos redakcijos PG 41 straipsnio 2 dalimi, ir valstybės tarnautojų, kuriems taikomas ASVG, pensijos atitinkamai indeksuojamos nedelsiant. Šia taisykle *pro futuro* pašalinama valstybės tarnautojų diskriminacija, palyginti su pensijas pagal ASVG gaunančiais asmenimis; tai buvo aiškiai nurodyta ir įstatymo projekto aiškinamajame rašte, motyvuojant sąžiningumu valstybės tarnautojų atžvilgiu. Tačiau įstatymo tekste nenumatyta

galiojimas atgaline data, todėl pareiškėjo atveju diskriminacija, palyginti su pensijas pagal ASVG gaunančiais asmenimis, išlieka.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 4 Pagal PG federaliniam valstybės tarnautojui priklausanti pensija prilygintina valstybės tarnautojo darbo užmokesčiui, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/78/EB 3 straipsnio 1 dalies c punktą. Tai taikoma ir tuo atveju, kai tai yra pagal PG 99 straipsnio 5 dalį priklausanti bendroji pensija (žr. 2015 m. sausio 21 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Felber* (C-529/13, 24 punktas)). Todėl jos atitinkamo dydžio nustatymą reikia vertinti pagal direktyvos 2 ir 6 straipsnius.
- 5 Viena vertus, Austrijos *Verwaltungsgerichtshof* (Vyriausiasis administracinis teismas) savo jurisprudencijoje dėl pagal PG mokamų senatvės pensijų ir pensijų sistemos pagal ASVG palyginamumo remiasi tuo, kad tarnybos santykiai su federaline valstybe (įskaitant su senatvės pensija susijusius santykius) ir socialinio draudimo sistema yra iš esmės skirtingos teisės sritys, todėl (vien) iš „kryžminio palyginimo“ kildinamos konstitucinės abejonės yra beprasmės. Be to, pagal Austrijos *Verwaltungsgerichtshof* suformuotą jurisprudenciją teisės aktų leidėjas, reglamentuodamas valstybės tarnautojų teisę į tarnybą, darbo užmokestį ir pensiją, turi gana plačią diskreciją.
- 6 Vis dėlto reikia atsižvelgti į pareiškėjo argumentą, kad Austrijos teisės aktų leidėjas nuo 2022 m. sausio 1 d. pakeitė PG 41 straipsnio 2 dalies nuostatą taip, kad valstybės tarnautojų, kurie teisę į senatvės pensiją (bendrąją pensiją) pagal PG turi (tik) nuo 2022 m. sausio 1 d., bendroji pensija indeksuojama jau nuo kitų kalendorinių metų, einančių po tų metų, kuriais atsirado teisė į senatvės pensiją, sausio 1 d., o pareiškėjo atveju tebetaikomi vieneri „laukimo“ metai ir jo bendroji pensija indeksuojama tik nuo antrųjų kalendorinių metų, einančių po tų metų, kuriais atsirado teisė į senatvės pensiją. Šis įstatymo pakeitimas atgaline data netaikomas, todėl gali būti, kad buvo pažeista Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nustatyta pareiga diskriminaciją pašalinti visiškai (žr. 2019 m. spalio 7 d. Sprendimą *Safeway* (C-171/18, EU:C:2019:839, 24 punktas)). Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją didelis pavojus atitinkamos pensijų sistemos finansinei pusiausvyrai gali būti privalomasis bendrojo intereso pagrindas netaikyti galiojimo atgaline data (žr. Sprendimo *Safeway* 43 punktą), tačiau Austrijos valstybės tarnautojų senatvės pensijos mokamos ne iš pensijų sistemos, o iš valstybės biudžeto. Su biudžetu susiję motyvai gali būti valstybės narės socialinės politikos sprendimų pagrindas, bet patys vieni jie nėra teisėtas tikslas, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/78/EB 6 straipsnio 1 dalį.